

תאריך עדכון: 03.01.2023

שם המחלקה: המחלקה לתלמוד ותורה שבעל-פה
שם ומספר הקורס: הסיפור התלמודי בבבלי ומקבילות בטקסטים
אחרים – אגדות ארוכות ומחזורי סיפורים
09-087-01

שם הקורס באנגלית:

The Talmudic Story in the Bavli and Parallels in other texts - Long tales and story cycles

שם המרצה: ד"ר יונתן פיינטוך

סוג הקורס: הרצאה

היקף שעות: 1 ש"ש

סמסטר: ב

שנת לימודים: תשפ"ד

אתר הקורס באינטרנט: lemida.biu.ac.il

א. מטרת הקורס ותוצרי למידה (מטרות על / מטרות ספציפיות):

מטרת על: היכרות מעמיקה עם האגדה בתלמוד הבבלי, עיצובה ועריכתה בהשוואה למקבילות ארץ-ישראליות במקורות תנאיים, בירושלמי ובמדרשים
מטרות ספציפיות:

1. היכרות עם סוגי האגדה החז"ליים, ועם האופנים שבו הם מופיעים בחיבורים השונים בספרות חז"ל.
2. היכרות עם דרכי העיצוב של סיפור האגדה החז"לי, ותרומתם לפרשנות הסיפורים ולהבנת המסר שלהם.
3. ההבחנה בין דרכי עיצובה ועריכתה של האגדה בבבלי ואלה שבירושלמי
4. הקניית רקע ומיומנות בביקורת הנמוכה ובביקורת הגבוהה של התלמודים
5. עמידה על ההתפתחות של סיפורים בבבלי ובירושלמי תוך עיון מדוקדק בנוסח הסיפור ובכל המקבילות.

ב. תוכן הקורס

רציונל, נושאים:

בקורס זה נעסוק בסיפורי מעשי חכמים בתלמוד הבבלי, בתלמוד הירושלמי ובמקבילות נוספות. נשים לב לשפה של הסיפורים ולמבנה הספרותי שלהם. ננסה לעמוד על דרך ההתפתחות של כל סיפור שנלמד ולתאר את ההתפתחות הספרותית מן הצורה המקורית ועד לצורתו הנוכחית בתלמוד בבלי לפנינו.

מהלך השיעורים:

במהלך השיעור נעיין במקורות ראשוניים וננתחם לאור דברי הפרשנים המסורתיים ודברי החוקרים המודרנים. לקראת כל שיעור יתבקשו הסטודנטים לעיין במקורות ובספרות המחקר שיידונו בשיעור הבא.

תכנית הוראה מפורטת:

מספר שיעור	נושא	קריאה מומלצת
1	מבוא כללי קצר לנושא מקבילות לסיפורים בתלמוד הבבלי	Rubenstein, Talmudic Stories, 1-14
2-3	סיפור רבי שמעון בר יוחאי במערה – בבלי שבת לג ע"ב- לד ע"א ומקבילות בירושלמי ובראשית רבה	Rubenstein, Talmudic Stories 105-138 שושני, 'רשב"י'
4-5	סיפור הצדוקי והקטורת (בבלי יומא יט ע"ב) וסיפור מותו של רבי עקיבא – (בבלי ברכות סא ע"ב) ומקבילות	פיינטוך, 'סיפור הצדוקי'
6-7	אגדת ריש לקיש ורבה בר חנה (יומא ט ע"ב) ומקבילות בספרות המדרש הארצישראלית	פיינטוך, 'סיפור ריש לקיש'
8-9	מחזור סיפורי צדקה בבבלי כתובות	Rubenstein, 'Story Cycles'
10-11	סיפור מותו של ר' אליעזר – בבלי וירושלמי	גושן-גוטשטיין, 'מיתת ר' אליעזר'
12	אגדות ירושת הבת בפרק יש נוחלין, בבלי וירושלמי	פיינטוך, 'ירושת הבת'
13	מחזור סיפורי מזל לישראל, שבת קכ"ז	Rubenstein, 'Story Cycles'
14-15	סיפורי ראשיתו של ר' עקיבא	Friedman. 'Good Story'
16	סיכום וחזרה	

ג. דרישות קדם:

אין

ד. חובות

נוכחות - בקורס זה יש חובת נוכחות בכל השיעורים, שתיבדק מדי שיעור. תלמיד שייעדר מעל שתי הרצאות בכל סמסטר ללא סיבה מוצדקת לא יורשה לגשת לבחינה המסכמת או להגיש עבודה, ולא יקבל ציון בקורס.

ומבחן מסכם בסוף השנה על תוכן ההרצאות, דפי המקורות, וקריאת החובה.

הגשת מטלת כתיבה בסמסטר ב

מבחן מסכם בסוף השנה

ה. מרכיבי הציון הסופי:

מטלת כתיבה שתוגש בסמסטר ב – 10%

ו. ביבליוגרפיה:

1. גושן-גוטשטיין, אלון, 'חכם בודד על ערש דווי: סיפור מיתת רבי אליעזר (סנהדרין סח ע"א) - ניתוח אידאולוגי', מחקרים בתלמוד ובמדרש (תשסה), 79-112
2. הבלין, ש"ז, מסורת התורה שבעל פה: יסודותיה, עקרונותיה והגדרותיה, ירושלים, תשע"ב
3. מאיר, עפרה 'השפעת מעשה העריכה על השקפת העולם של סיפורי האגדה', טורא ג (1994), 84-67
4. מאיר, עפרה, 'הסיפור תלוי ההקשר בתלמוד', בקורת ופרשנות 20 (תשמ"ה), עמ' 103-119
5. מאיר, עפרה, סוגיות בפואיטיקה של סיפורי חז"ל, תל אביב 1993.
6. מוסקוביץ, לייב, 'לדרכי שילובן של אגדות בירושלמי – בירורים ראשוניים', אסופות י"א (תשנ"ח), עמ' קצ"ז-ר"ט
7. פיינטוך, יונתן, 'מעשה הצדוקי והקטורת בבבלי יומא – גלגולי נוסח ופרשנות', סידרא כט (תשעד), עמ' 79--94.
8. פרידמן, ש"י, פרידמן, 'על דרך חקר הסוגיא' (מבוא ל'פרק האשה רבה בבבלי'), מחקרים ומקורות א' (בעריכת ח"י דימיטרובסקי), ניו-יורק, תשל"ח, עמ' 283-321
9. פרידמן, ש"י, 'לאגדה ההיסטורית בתלמוד הבבלי', ספר הזכרון לשאול ליברמן (בעריכת: ש"י פרידמן), ניו יורק, תשנ"ג, עמ' 119-164
10. פרנקל, יונה, עיונים בעולמו הרוחני של סיפור האגדה, הקיבוץ המאוחד תשמ"א
11. פרנקל, יונה, דרכי האגדה והמדרש, גבעתיים תשנ"א
12. פרנקל, יונה, מדרש ואגדה, תל-אביב תשנ"ז
13. פרנקל, יונה, סיפור האגדה – אחדות של תוכן וצורה, תל-אביב, תשס"א
14. פרנקל, יונה, 'האגדה שבמשנה', מחקרי תלמוד ג', ירושלים, תשס"ה, 655-683
15. רובנשטיין, ג'פרי, 'סיפור תנורו של עכנאי: ניתוח ספרותי', בתוך: הגיון ליונה (בעריכת: י' לוינסון, י' אלבוים וג' חזן-רוקס), ירושלים, תשס"ז, עמ' 457-478
16. שושני, רונית, 'רשב"י במערה ואלהיו במדבר: אנלוגיה בין סיפור תלמודי לסיפור מקראי', JSIJ 6 (2007) 13-36

1. Feintuch, Yonatan, ' 'Anonymous Hasid' Stories in Halakhic Sugyot in the Babylonian Talmud', *JJS* 63 (2012), pp. 238-262

2. Feintuch, Yonatan, 'Uncovering Covert Links between Halakha and Aggada in the Babylonian Talmud - The Talmudic Discussion of the Yom Kippur Afflictions (bYoma)', *AJS Review* 40 (2016), pp. 17-32
3. Rubenstein, Jeffrey L., *Talmudic Stories, Narrative Art, Composition, and Culture*, Baltimore & London, 1999
4. Rubenstein, Jeffrey L., 'Context and Genre: Elements of a Literary Approach to the Rabbinic Narrative', *How Should Rabbinic Literature Be Read in the Modern World?* (Ed. M. A. Krauss), Piscataway, 2006, pp. 137–165
5. Rubenstein, Jeffrey L., *Stories of the Babylonian Talmud*, Baltimore, 2010
6. Rubenstein, Jeffrey L., "The Story Cycles of the Bavli, Part 1)", *Studies in Rabbinic Narratives: Volume one* (ed. Jeffrey L. Rubenstein), Rhode-Island, 2021

קריאת חובה :

1. Feintuch, 'External Appearance'
2. Rubenstein, *Talmudic Stories*, 1-33
3. מאיר, 'השפעת מעשה העריכה'
4. פרידמן, 'לאגדה ההיסטורית'